

УДК 711.01

О. О. Панченко,

*аспірант кафедри Дизайну архітектурного середовища
Київського національного університету будівництва і архітектури*

СИМЕТРИЗАЦІЯ КОМПОЗИЦІЇ ПЛАНУ МІСТА КИЄВА

Анотація: у даній статті проаналізована композиція плану міста Києва, і виявлення симетричних перетворень процесі розвитку міста.

Ключові слова: симетрія, містобудування, композиція плану міста, Київ.

Процеси містобудівного регулювання тісно пов'язані з проблемами виявлення сталих тенденцій територіально-планувального розвитку міста. Сучасне історичне місто являється середовищем, де найбільш свідомо відтворювалась еволюція просторово-часових уявлень і поглядів.

«Динамічність планувальної композиції міста пов'язана з її незавершеністю в кожний момент часу, що викликається постійними змінами в функціональній організації, якій вона повинна відповідати і на зміни якої вона повинна реагувати створенням нових або реорганізацією старих композиційних елементів, зберігаючи при цьому певну цілісність» [1, ст. 14-15].

Процеси містобудівного регулювання тісно пов'язані з проблемами виявлення сталих тенденцій територіально – планувального розвитку міста [2].

У ході дослідження був проведений поетапний аналіз історичного розвитку міста Києва. Що дозволило прослідкувати розвиток архітектурно – планувальної композиції міста і виявити існування і вплив симетричних перетворень на неї.

Формування Києва з моменту заснування мало характер природного еволюційного розвитку.

Головними рисами плану Києва завжди була поліцентрічність та органічне планування. Спочатку вони були обумовлені рельєфом. Головні природні вісі ландшафту Києва формують лінії схилів правого берега Дніпра, на перехрещенні яких розташований Києво - Печерський монастир. Головні природні вісі лівого берега обмежують пологи ріки та перетинаються в районі Лівобережного центра. Системи водо розподілів та тальвегів поділяють територію Києва на зони та ділянки, пропорційні одна одній [3].

Місто Київ характеризується розмаїтістю й унікальністю ландшафтних умов [4]. Художня виразність його просторової структури обумовлена значною різницею рівнів рельєфу, наявністю водойм і значних масивів зелені.

Планування структура міста Києва має змішаний характер із пріоритетом радіальної планувальної схеми. Поставлене завдання виявлення сталих

закономірностей симетричних перетворень у розвитку в умовах конкретної містобудівної ситуації міста Києва.

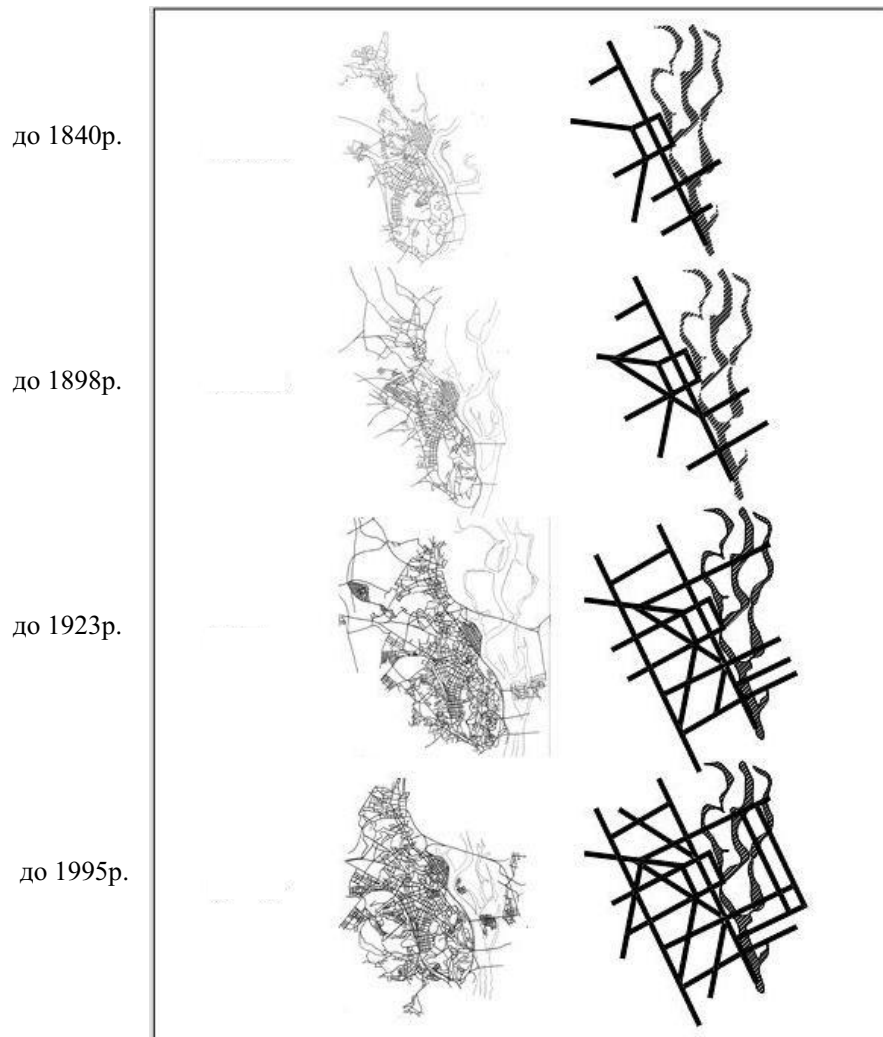

Рис. 1. Аналіз розвитку планувальної композиції міста Києва.

На кожному історичному етапі генеральний план Києва мав свій композиційний малюнок. Кожний етап можна поділити на стадії, які в свою чергу розпадаються на фази: іррегулярне планування та потім його узгодження

з регулярною (прямокутною чи радіальною) сіткою [5]. Нові покоління архітекторів зберігали цю структуру і розвивали далі закладені в ній великі архітектурно-містобудівні можливості. Вони не протиставляли нові утворення старим, але гармонійно ув'язували їх в ритмі, масштабі, масах, вдало єднали містобудівну композицію з законами гармонії, ієрархії та упорядкованості, акцентуючи серед другорядного головне і вдало зв'язували свої задуми із існуючим містобудівним середовищем. Ніколи не було в київському плані насильства місто будівельників над природою, навпаки, завжди бачимо обережне відношення до ландшафту [6].

Створена на ранньому етапі історії міста поліцентрично-лінійна система селитьби, як продемонстрував досвід півтора тисячорічного існування, мала великі внутрішні можливості розвитку. Вона відкривала шлях природному розвитку іррегулярного планування та росту забудови без зламу того, що вже існує [7].

В V-XII ст. в точках перетину композиційних та геотектонічних осей почали формуватися культові, адміністративні та суспільні під центри, функціонально та візуально пов'язані з історичним ядром на Давньокиївській горі. Композиційні доміанти нових центрів з часом утворили цілісну композицію, побудовану на ритмічних рядах пропорційних співвідношень [3].

В середині XIII ст. основні центри Києва розташувалися на Давньокиївській горі (Десятинна церква та Софіївський монастир), Подолі та Печерську. У першій половині XIX починає утворюватися майбутня головна вулиця м. Києва – Хрещатик. К середині XIX ст. до межі міста входять навколишні села, які створюють північну структуру, з центром в районі майбутнього масиву Оболонь. Південна структура мала центр в районі Печерського монастиря. К кінцю XIX ст. розрізнені природними перешкодами райони Києва об'єдналися в єдину структуру. Забудовується Старокиївське плато, де утворилася радіально-кільцева мережа вулиць, орієнтована на центр у районі Софіївського монастиря, а також з'являються нові міські райони – Палацевий (Липки) і Либідський (Нова Будова), що утворюють південну кільцеву структуру з центром у районі Києво-Печерського монастиря. До кінця XIX ст. розподілені природними перепонами райони Києва з'єднуються в єдине ціле (Рис.1).

Принцип підпорядкування окремих складових частин головній композиційній схемі був реалізований в Києві як один з найважливіших архітектурно-художніх і містобудівних принципів. Проаналізувавши композиційно – територіальний розвиток міста можна відзначити, що на кожному етапі свого розвитку Київ прагнув до гармонійності – симетрії (Рис.2).

Сучасний Київ являється багатофункціональним адміністративним центром, що свідчить про швидкі темпи його розвитку і про наявність потенціалу подальшого зростання. Концентрація великої кількості населення, висока інтенсивність освоєння території, висока щільність забудови, розвиненість інфраструктури і системи культурно-побутового обслуговування поблизу центральних ядер, дозволяє розглядати центральні частини міста як цілком завершені і сталі фрагменти планування.

Отже, аналіз міста Києва як містобудівної системи дає змогу констатувати, що симетричні перетворення у композиції плану міста є об'єктивними факторами з довгим терміном існування. Вони дійсно проявляються у формі, структурі та етапах композиційного розвитку історичного міста, а їх вплив необхідно враховувати в поетапному розвитку композиції міського плану.

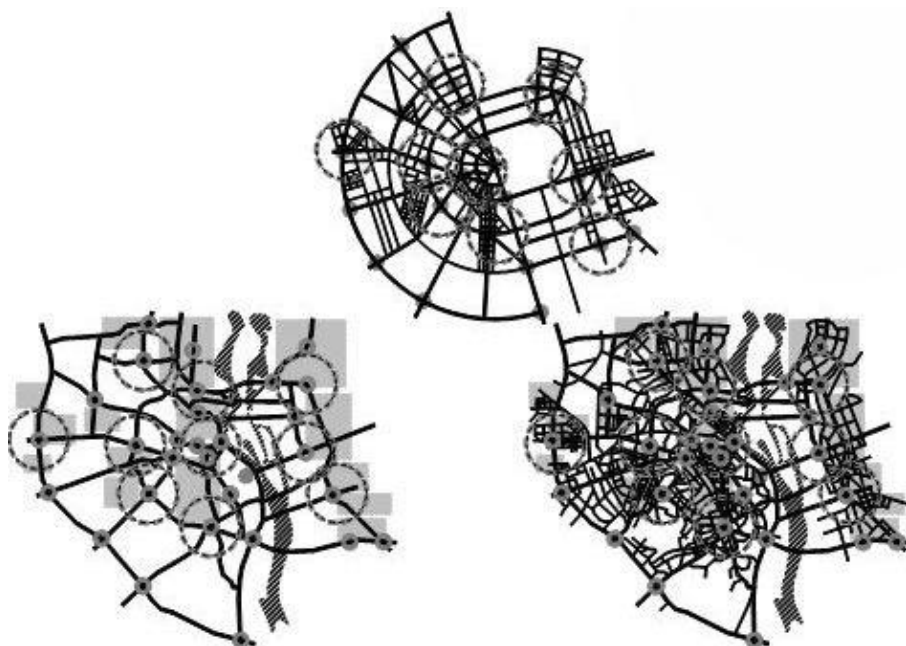

Рис. 2. Аналіз планувальної композиції міста Києва.

При накладенні симетрії різних історичних планувальних шарів їхня конфігурація частково зберігається, закономірно перетворюючись в нові симетричні форми, що зв'язують ці шари в цілісну структуру. При цьому

накладанні та поступовому ускладненні симетричної картини зберігаються ті симетричні закономірності, які були подібні для всіх систем, розміщення центрів тяжіння населення збігається з лініями та вузлами, які співпали на малюнках попередніх планів.

У такій складній системі, яким є місто, симетрія виступає як засіб об'єднання складної групи форм. Вона є тим фактором, який допомагає місту як системі в своєму розвитку наближуватись до ідеального стану.

Література

7. Мамаков Н.В. Влияние территориального роста города на развитие его планировочной композиции: Автореф. дисс. ... канд. архит.: 18.00.04 / Моск. арх-й ин-т. – М., 1979. – 18 с.
8. Бархин М.Г. Город. Структура и композиция. – М.: Наука, 1986. – 264 с.
9. Шебек Н.М. Принципи пропорціювання композиції міського плану: Автореф. дисс. ... канд. архит.: 18.00.04 / Київ. держ. техн. ун-т бу-ва і архіт. – К., 1994. – 24 с.
10. Устенко Т.В., Кондратенко Е.С., Водзинский Е.Е. Формирование архитектурно-художественного облика центра городов. – К.: Будивельник, 1989. – 120 с.
11. Косицкий Я.В. Архитектурно-планировочное развитие городов: Учеб. пособие. – М.: Архитектура–С, 2005. – 648 с.
12. Русское градостроительное искусство: древнерусское градостроительство X – XV веков / Под ред. Н.Ф. Гуляницкого. – М.: Стройизда, 1993. – 398 с.
13. Нестеренко О.С. Просторова організація міського планування на основі закономірностей ритмічного розвитку: Дис. На здоб. наук. ступ. канд. архіт. 18.00.04 / Київ. Нац. Ун-т буд-ва і архіт. – К., 2003. – 175с.

Аннотация

В данной статье рассмотрены этапы развития архитектурно – планировочной композиции города Киева. Определения роли принципа симметрии в эволюционном процессе развития города.

Ключевые слова: Симметрия, градостроительство, композиция плана города, Киев.

Annotation

In this article the stages of development are considered architectonically - to a plan composition of city of Kyiv. Determinations of role of principle of symmetry are in the evolutionary process of development of city.

Key words: Symmetry, urban planning, the composition plan of city, Kiev.